

ศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี

THE POTENTIAL OF COMMUNITIES FOR DEVELOPING CREATIVE TOURISM IN UTHAI THANI PROVINCE

ญาณธร เตียรถาวร และปภาดา สืบพลาย

Yanatorn Teanthaworn and Paphada Suebplai

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand

E-mail: yanatorn.t@mutp.ac.th

Received September 23, 2024; Revised February 6, 2025; Accepted February 11, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี 2) เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยการประเมินศักยภาพชุมชน และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมทั้งหมด 3 แห่ง สามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมากมี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหยัง และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ บ้านสะน้า อำเภอบ้านไร่ และบ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอมือง ตามลำดับ การศึกษาครั้งนี้เสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์รูปแบบพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเครือข่ายความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถกำหนดเค้าโครงของกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันได้ 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. เรียนรู้วิถีสะแกกรัง ผ่านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอมือง 2. เรียนรู้เพลงพื้นบ้าน สืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหยัง และ 3. เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ลาวครั้งผ่านอาหารและงานฝีมือ บ้านสะน้า อำเภอบ้านไร่

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ศักยภาพการท่องเที่ยว, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, จังหวัดอุทัยธานี

Abstract

The objectives of this research were to 1) explore the cultural capital and local wisdom of communities in Uthai Thani Province, 2) assess the potential of communities in developing creative tourism destinations in Uthai Thani Province, and 3) propose guidelines for the development of creative tourism in Uthai Thani Province.

The researcher used a mixed-methods approach through community potential assessments and semi-structured interviews. The key informants were stakeholders involved in tourism, government agencies, and the private sector. Data analysis was achieved from concepts, theories, documents, academic articles, and research related to tourism.

The research results found that the potential of tourist attractions for the development of creative tourism involved three main tourist attractions. Tourist attractions can be classified into two groups according to their potential level, comprising tourist attractions with very high potential (one location), namely Ban Tha Pho, Nong Kha Yang District, and tourist attractions with high potential (two locations), namely Ban Sa Nam, Ban Rai District, and Ban Rong Nam Khaeng, Mueang District.

This study presents creative tourism activities and basic models for creative tourism development by considering the strengths of tourist attractions and the potential of tourist attractions to be developed into creative tourism destinations in the future, including tourism networks in the Uthai Thani Province area. Further, three activities exist that can create different creative travel experiences: 1) learning the Sakae Krang way through the geographic indications of Ban Rong Nam Khaeng, Mueang District; 2) learning about folk songs, local arts, and culture in Ban Tha Pho, Nong Kha Yang District, and 3) learning the way of life among the Lao Khrang ethnic group through food and handicrafts in Ban Sa Nam, Ban Rai District.

Keywords: Creative tourism, Tourism potential, Local wisdom, Uthai Thani Province

บทนำ

จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย (แบ่งโดยคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ) สภาพป่าไม้อุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางธรรมชาติทำให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก นอกจากนี้มีแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชุมชน เช่น วัดท่าซุง ประเพณีตักบาตรเทโว วิถีชีวิตเรือนแพลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง อาหารที่มีชื่อเสียงประเภทปลาแม่น้ำ รวมถึงการท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชาติพันธุ์ (สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, 2566; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566; องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, 2566)

จังหวัดอุทัยธานีมีนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2566 – 2570) มีวิสัยทัศน์คือ “เมืองเกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยว เชิงนิเวศสุขใจ สังคมอุทัยผาสุก” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถาปัตยกรรม ศาสนาสถาน เป็นต้น รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยมีความปลอดภัยที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวไทยและยกระดับสู่มาตรฐาน การท่องเที่ยวของอาเซียนในอนาคต (สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, 2566; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566; องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, 2566) นอกจากนี้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น การท่องเที่ยว (พ.ศ.2561-2580) ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว

โดยมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี รวมทั้งนโยบายระดับประเทศ ซึ่งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว และสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวในเมืองรอง เหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญและสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีได้ โดยเฉพาะในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวขึ้น จำเป็นมีการศึกษาศักยภาพของชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทราบถึงศักยภาพในพัฒนาและแนวทางในการจัดการที่เหมาะสม คณะผู้วิจัยจึงศึกษาศักยภาพของชุมชนจังหวัดอุทัยธานีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนของจังหวัดอุทัยธานี และเพื่อเสนอแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต และเพื่อการกระจายรายได้ยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรม คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ แบ่งตามรูปธรรมและนามธรรมออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ มี 6 สาขา ได้แก่ 1) ภาษา และวรรณกรรมพื้นบ้าน 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 4) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 5) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และ 6) กีฬาภูมิปัญญาไทย นอกเหนือจากนี้ ประเทศไทยยังมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และงานศิลปกรรมต่าง ๆ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยวัฒนธรรมเป็นฐานและใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวนำ เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้มาเยือน ชุมชนท้องถิ่น และฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นการขยายขอบเขตและระดับ

การความเข้มข้นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Richards, 2011; Richards & Raymond, 2000) โดยขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีใน 2 มิติ ดังนี้ (ฐริวัจน์ เดชอ้อม, 2556)

มิติที่ 1 ขอบเขตในแนวกว้าง เป็นคุณสมบัติเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว อธิบายถึงความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นเน้นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น แหล่งวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิต วัฒนธรรมชีวิตประจำวัน รวมถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม หรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดเทศกาลศิลปะในย่านเมืองเก่าหรือชุมชนเก่า การจัดงานเทศกาล เป็นต้น ขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแนวกว้างสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของจุดหมายปลายทางและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในแง่มุมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่และสามารถกระตุ้นแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชม โดยจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างส่วนผสมของความรู้อย่างไร ซึ่งทำให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีความกลมกลืนกับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้น (Richards & Raymond, 2000)

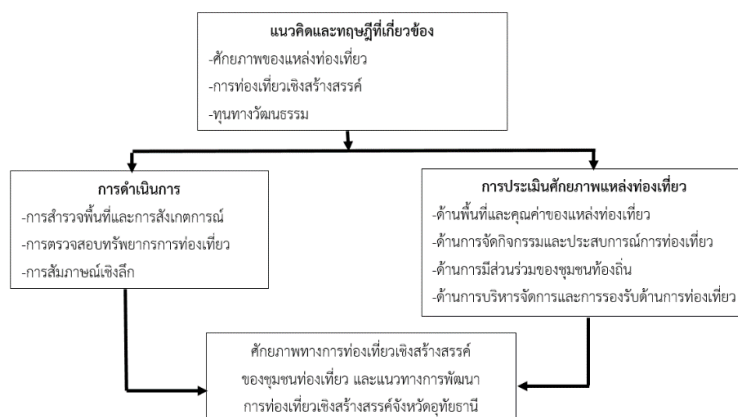
มิติที่ 2 ขอบเขตในแนวลึก เป็นคุณสมบัติเชิงกระบวนการให้ความสำคัญกับความเข้มข้นของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองทั้งในแง่การรู้ตนเองและการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบจริงจังกว่าการเรียนรู้แบบผิวเผิน และเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนบทบาทไปสู่การเป็นผู้ร่วมผลิตหรือผู้ร่วมสร้างสรรค์ (Tan et al., 2013)

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว

ศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สิ่งแวดล้อมและชุมชน ในการนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เอื้อต่อการพัฒนาหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและสามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวได้ ให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความน่าสนใจในการมาท่องเที่ยว ภายใต้ความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ (ดรพรณี และคณะ, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะให้เกิดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ชุมชน รวมถึงประเมินศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปต่อยอดด้านการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. **พื้นที่วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง** พื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 3 อำเภอ ประกอบด้วย (1) อำเภอเมืองอุทัยธานี ได้แก่ ชุมชนบ้านโรงน้ำแข็ง (2) อำเภอหนองขาหย่าง ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าโพ และ (3) อำเภอบ้านไร่ ได้แก่ ชุมชนบ้านสนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ (1) แบบสำรวจชุมชน (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ (3) แบบประเมินศักยภาพของชุมชน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่า IOC จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลวิจัยได้

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลเป็นดังนี้ (1) การสำรวจชุมชนโดยผู้วิจัย (2) การประเมินศักยภาพของชุมชนโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนจำนวน 10 ท่าน (คัดเลือกจากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวและชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี) และ (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 ท่าน (การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์) ข้อมูลทุติยภูมิรวบรวมโดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** 1) ค่าศักยภาพ หรือ ค่าคะแนน เป็นค่าที่ได้จากการให้คะแนนในแต่ละตัวชี้วัด โดยการให้คะแนน คือ มีค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนน และการพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์การวัดในข้อใดบ้าง เมื่อทำการให้ค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดตามเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพในแต่ละตัวชี้วัดที่กำหนด จากนั้นคำนวณหาค่าศักยภาพของ

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งโดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย 2) ข้อมูลการสัมภาษณ์นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายแบบพรรณนา ตามประเด็นที่ค้นพบจากผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านโรงน้ำแข็งเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต ที่ตั้งของชุมชนมีแม่น้ำที่สำคัญล้อมรอบอยู่ทั้งสองฝั่งของพื้นที่ชุมชน รวมถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงปลากระชังโดยเฉพาะปลาแรด ลำดับต่อมา คือ ชุมชนบ้านท่าโพ มีประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นการเล่นเพลงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีการจัดทำสำหรับควหาวนซึ่งใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนลำดับสุดท้าย คือ บ้านสะน้า ผู้ที่อาศัยในชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ชุมชนมีความโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านสะน้ามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ประเพณีปิดบ้าน การทอดผ้า การจักสาน รวมถึงอาหารพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สรุปได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ชุมชน	ศักยภาพด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยว	ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน	ระดับศักยภาพ
บ้านโรงน้ำแข็ง	3.140	3.040	3.770	3.393	3.335	สูง
บ้านท่าโพ	4.015	4.375	4.186	3.925	4.125	สูงมาก
บ้านสะน้า	3.875	3.960	3.770	3.630	3.810	สูง

จากตารางที่ 1 ผลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวม ทั้งหมด 3 แห่ง สามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพ ได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

- แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง ได้แก่ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง ได้แก่ บ้านสะน้า อำเภอบ้านไร่ และบ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ตามลำดับ

ผลการวิจัยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ศักยภาพด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว สามารถจำแนกกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง ($\bar{x}=4.015$)

บ้านท่าโพมีความจริงแท้ของวิถีชีวิต ชุมชนมีการสร้างและเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นฐานของทรัพยากรชุมชน มีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ 1.บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.875$) ชุมชนมีการสืบทอดวิถีชีวิต รวมถึงภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ลาวครั่ง มีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และ 2.บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.140$) ชุมชนมีจุดเด่น คือ การเลี้ยงปลาแรดในกระชัง (สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดอุทัยธานีหรือสินค้า GI) รวมถึงมีเอกลักษณ์โดดเด่นทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีการนำวัตถุดิบภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างรายได้กับชุมชน การแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ

2. ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยว สามารถจำแนกกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหย่าง ($\bar{x}=4.375$) บ้านท่าโพเป็นชุมชนที่มีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในชุมชนระดับสูง และกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ 1.บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.960$) ชุมชนมีบุคคลที่มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทักษะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนทำให้เกิดระดับการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสูง โดยนักท่องเที่ยวมีความ เข้าใจวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น หากเกิดการเรียนรู้ร่วมกันหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน และ 2.บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.040$) ชุมชนมีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทักษะ และการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในชุมชนอยู่ในชุมชนระดับมาก โดยนำสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการเลี้ยงปลาแรดในกระชังมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น สามารถจำแนกกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหย่าง ($\bar{x}=4.186$) ซึ่งจุดเด่น คือ ชุมชนมีการจัดตั้งองค์กรการอนุรักษ์ที่เกิดจากชุมชนในท้องถิ่นและมีบทบาทหลักในการจัดการการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้ภายในชุมชนจากการให้บริการการท่องเที่ยวให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนมีการทำงานร่วมกันร่วมกับภาคีอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ 1. บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.770$) และ 2. บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.770$) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้ภายในชุมชนและสร้างรายได้เสริมจากอาชีพหลักให้กับคนในชุมชนที่ส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนมีการทำงานร่วมกันร่วมกับภาคีอื่น ๆ ภายในและภายนอกชุมชน

4. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยว สามารถจำแนกกลุ่มได้ 1 กลุ่ม คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 3 แห่ง ได้แก่ 1.บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหย่าง ($\bar{x}=3.925$) 2.บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.630$) และ 3.บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.393$) ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ชุมชน มีศักยภาพเหมือนกัน คือ ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยว และยังสามารถพัฒนาต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์รูปแบบพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถกำหนดเค้าโครงของของกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ได้ 3 กิจกรรม ดังนี้

1. เรียนรู้วิถีสะแกกรัง ผ่านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี เป็นกิจกรรมที่นำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาในชุมชน พัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมในลักษณะการลงมือทำอาหารด้วยเมนูต่าง ๆ ที่ใช้ปลาแรดเป็นวัตถุดิบหลักในการเรียนรู้ลงมือทำอาหาร เรียนรู้การแปรรูปสินค้าของชุมชน และเรียนรู้วิถีชีวิตการเลี้ยงปลาแรดในกระชัง เป็นต้น นอกจากนี้การใช้พื้นที่ในชุมชนหรือที่พักบริเวณริมแม่น้ำสะแกกรังเป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรมดังกล่าวสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้วิถีสะแกกรังผ่านอาหารท้องถิ่นได้ อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้ประกอบทางการท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. เรียนรู้เพลงพื้นบ้าน สืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี เป็นกิจกรรมที่นำภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านมาสาธิตให้นักท่องเที่ยวได้รับชม เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาและความหมายของเนื้อเพลง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมร้องเล่นเต้นรำ ขับขานเพลงพื้นบ้านท่าโพไปพร้อมกับพ่อเพลงแม่เพลง ณ ศูนย์อนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมเรียนรู้การร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ในช่วงวันสงกรานต์ ซึ่งจะเป็นอย่างบรรยากาศหนึ่งของการเดินทางมาท่องเที่ยวยังบ้านท่าโพ และนักท่องเที่ยวสามารถนอนพักโฮมสเตย์บ้านท่าโพได้เช่นกัน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถพัฒนาได้เพิ่มเติมนั้น นอกจากการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน บ้านท่าโพยังมีสํารับคาวหวานสำหรับต้อนรับบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาดูงานหรือเยี่ยมชมชุมชน หากนำกิจกรรมดังกล่าวมาต่อยอดให้เรียนรู้การทำสํารับคาวหวาน อาจเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ลงมือทำเพิ่มเติมอีกกิจกรรมหนึ่งในลักษณะของการทำอาหารควบคู่ไปกับการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านได้ สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี ทั้งยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย

3. เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ลาวครั่งผ่านอาหารและงานฝีมือ บ้านสะนํ้า อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านสะนํ้า สามารถพัฒนาได้ 2 กิจกรรม คือ 1) การเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่น และ 2) การทำงานฝีมือเกี่ยวกับผ้าทอ กิจกรรมทำอาหารท้องถิ่นสามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนได้ โดยทำกิจกรรมการทำอาหารในบริเวณที่พักโฮมสเตย์หรือที่พักในบริเวณชุมชนสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเวลาและร่วมเรียนรู้ทำกิจกรรมกับชุมชนได้ไม่ต่ำกว่า 2-3 ชั่วโมง นอกจากนี้ถ้าจะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นบริเวณตลาดชาวไร่ เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่นานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีเวลาน้อย เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวและเป็นกิจกรรมเพิ่มเติมในการเดินทางท่องเที่ยวมายังตลาดชาวไร่และชุมชนบ้านสะนํ้า

กิจกรรมการทำงานฝีมือผ้าทอลาวครั่ง เป็นกิจกรรมที่มีเฉพาะกลุ่มและต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมหรือแนวทางในการทำกิจกรรมอาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะกิจกรรม คือ 1) กิจกรรมที่ใช้เวลาไม่นานสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่นำผ้าทอลาวครั่งมาทำชิ้นงานอย่างง่าย อาทิ ต่างหู กระเป๋าใส่สตางค์ กระเป๋าใส่มือถือ หรือย่ามขนาดเล็ก เนื่องจากการทอผ้าเป็นผืนนั้นเป็น

งานที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ นักท่องเที่ยวอาจจะไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมลักษณะดังกล่าวได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมได้บริเวณศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนหรือผู้ประกอบการที่เป็นผู้จัดจำหน่ายผ้าทอท้องถิ่น 2) กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาเรียนรู้ได้ตลอดทั้งวันหรือครึ่งวัน อาจเป็นลักษณะของฐานกิจกรรมการเรียนรู้ การมดื้อม หรือการทอผ้าผืนเล็ก ๆ อย่างง่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การลงมือทำ การเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง และกิจกรรมในลักษณะนี้นักท่องเที่ยวอาจต้องทำกิจกรรมในพื้นที่ร้านของผู้ประกอบการหรือชุมชนที่มีพื้นที่สำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งการเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นและการทำงานฝีมือในบ้านสน่า อาจเป็นกิจกรรมทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ชอบการเรียนรู้ลงมือทำ สัมผัสวิถีท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง เนื่องจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดผ่านการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับคนในชุมชน ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้กับจังหวัดอุทัยธานีที่มีมากกว่าการเข้ามาเที่ยวชมหรือซื้อสินค้าในชุมชนเท่านั้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เห็นได้ว่าชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีความพร้อมนั้น สามารถนำสิ่งที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอดด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้และมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชประวิทย์ ลิขิตศรีนัย (2562) ที่พบว่า หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ปัจจัยด้านด้านสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของรัตติยา พรหมกัลป์ และคณะ (2562) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น รวมถึงป็นุฑิตย คงทอง และคณะ (2566) พบว่าศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจมีทั้งประเภทธรรมชาติ ประเภทมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงประเภทประเพณีและวัฒนธรรมที่มีภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ จะเห็นได้ว่าในแต่ละพื้นที่นั้นหากมีต้นทุนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและมีศักยภาพก็จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศักยภาพด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวจากศักยภาพของทั้ง 3 ชุมชนจะเห็นได้ว่าแต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของตนเองในการนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นไปในทิศทางที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวรจรรย์ เสภาเกลียว และคณะ (2565) กล่าวคือ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนควรร่วมมือกันสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว บริหารจัดการ และปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดปทุมธานีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล และคณะ (2567) พบว่าการเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางและการขับเคลื่อนกลไกการบริหารจัดการในทิศทางที่เป็นประโยชน์ ผลักดันการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยกระดับแหล่ง

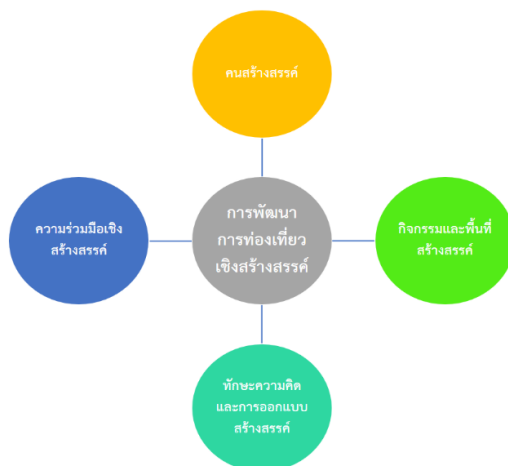

ท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควบคู่กันไป ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น จุดเด่นของทั้ง 3 ชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ ทุกชุมชนเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และยังได้รับความร่วมมือในการพัฒนาทั้งจากคนภายในชุมชนและหน่วยงานภายนอกชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของนนทวรรณ ส่งเสริม (2562) ที่พบว่า การวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการปฏิรูปแนวทางการจัดการเพื่อให้เกิดการกระบวนกรกลุ่ม ทั้งการสร้างกลุ่ม การพัฒนาศักยภาพ และการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนที่เป็นรูปธรรมในเชิงการเรียนรู้ ทำให้นักท่องเที่ยวได้มาซึ่งประสบการณ์ ในขณะที่สมาชิกในชุมชนสามารถรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับอันนำมาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยวทั้ง 3 ชุมชน มีผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกหากมีการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความหลากหลาย อีกทั้งยังส่งผลต่อความคาดหวังที่เกิดจากการเดินทางท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับสนธิญา สุวรรณราช และคณะ (2566) ซึ่งพบว่าปัจจัยสำคัญตามหลัก 6A's ของการจัดการการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยนั้นเป็นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ประกอบไปด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงด้านกิจกรรม ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หากการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางที่ไม่ดี ทางชุมชนต้องนำไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทั้ง 3 ชุมชนเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถตอบโจทย์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้กับจังหวัดอุทัยธานีได้เป็นอย่างดี พบได้จากการศึกษาของรุ่งทิพา ทำน้ำ และอธิป จันทรสุรีย์ (2563) พบว่าด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น สามารถส่งเสริมและต่อยอดกิจกรรมจากฐานต้นทุนชุมชน ชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน เช่นเดียวกับกุลวดี ละม้ายจีน (2564) พบว่ามีแนวทาง 6 แนวทางในการพัฒนาซึ่งหนึ่งในแนวทางนั้น คือ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาวิจัยของธนกฤต ภัทร์ธรรธ และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ (2565) ที่พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการพัฒนาประกอบด้วย การพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้หลักเกณฑ์ 10 ประการ และการนำกิจกรรมที่ได้รับการเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวได้ลงมือทำกิจกรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่

- คนสร้างสรรค์: คนในชุมชน (ชาวบ้าน) หรือผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- กิจกรรมและพื้นที่สร้างสรรค์: การทำอาหารท้องถิ่น การทำงานฝีมือ การเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน และพื้นที่ในชุมชน/พื้นที่ของผู้ประกอบการสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- ทักษะความคิดและการออกแบบสร้างสรรค์: การทำอาหาร งานฝีมือ และเรียนรู้ศิลปะการแสดงรวมทั้งการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- ความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์: การประสานงานกับชุมชนท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ภาครัฐ และภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว

สรุป

การวิจัยครั้งนี้พบว่ากิจกรรมการทำอาหารท้องถิ่น การทำงานฝีมือ และเรียนรู้เพลงพื้นบ้านเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับต้นทุนทางวัฒนธรรมด้วยการต่อยอดเป็นกิจกรรมซึ่งนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม อีกทั้งแต่ละชุมชนในจังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไปเพื่อใช้ทำกิจกรรมทั้งสามประเภทนี้ เป็นการนำสินค้าของชุมชนไปต่อยอดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกเหนือจากการเป็นเพียงสินค้าให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมีเรื่องราวเล่าให้นักท่องเที่ยวฟังไม่ว่าจะเป็นอาหารที่ทำจากวัตถุดิบท้องถิ่น (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) งานหัตถกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการทำผ้าหรือลวดลายของผ้า เพลงพื้นบ้านที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการสอนคนรุ่นใหม่หรือ

นักท่องเที่ยวให้เข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ประการสำคัญคือต้องสร้างความตระหนักให้คนรุ่นใหม่ทราบว่าชุมชนตนเองมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอะไร และจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาตนเอง/ชุมชนและสร้างรายได้ได้อย่างไร ตลอดจนการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนไว้ นอกจากนี้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับนักท่องเที่ยวและเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ชุมชนทั้งสามชุมชนต้องสร้างความตระหนักให้ชุมชนทราบถึงความสำคัญของวิถีชีวิตภูมิปัญญาชุมชนที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ ส่งเสริมชุมชนเป็นที่รู้จักของคนภายนอกหรือนักท่องเที่ยวมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ การพัฒนาการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับอำเภอใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มศึกษาดูงาน ชุมชนต้องศึกษาและประชาสัมพันธ์กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะให้เพิ่มขึ้น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีควรพัฒนาคู่มือกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมสามชุมชน จังหวัดอุทัยธานี

1.3 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนต้องมีบุคคลสำคัญที่เป็นผู้ดำเนินการหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนในอนาคต เช่น ศิลปินท้องถิ่น ช่างฝีมือท้องถิ่น คนเล่าเรื่อง คนสอนนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม คนจัดการการตลาด เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมและนำไปสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านขององค์การยูเนสโก

2.2 การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การจัดการการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี และการสร้างตราสินค้าทางการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562, 30 กันยายน). *วัฒนธรรม คุณค่าสู่มูลค่า* <http://article.culture.go.th/index.php/template-features/13720190702061435>
- กุลวดี ละม้ายเงิน. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองชุมชนชะอ้อม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 12(1), 76–86. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/245204>
- ดร.ชนิ เอมพันธ์, พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, วันชัย อรุณประภารัตน์, สุชาย วรชนะนันท์, และภาสินี วรชนะนันท์. (2562). *คู่มือการประเมินขีดความสามารถรองรับการท่องเที่ยวพื้นที่หมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

- ธนภุต ภัทร์ธราธร และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ. (2565). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 22(3), 141-157. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/254963>
- นนทวรรณ ส่งเสริม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมโดยชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: พื้นที่ศึกษาในประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(1), 1-26. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtc/article/view/241000>
- นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์. (2562). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพิจิตร. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 14(1), 28-41. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/tourismtaat/article/view/175024>
- ปิ่นฤทัย คงทอง, กรกนก ยศเมฆ, กิ่งกมล ลิขิตวัฒน์, ฐิติวรรณ เมืองประเทศ, นุชนาถ ชัยสวัสดิ์, มณฑา ธิพย์ รอดจันทร์, เสาวณี ห่อช่วย, และนนทกาล ยาวาระยะ. (2566). การพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลีเล็ด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 10(1), 176-204. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/view/250023>
- ภูริวัจน์ เดชอ้อม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 33(2), 331-366. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/15130>
- ยุทธพงษ์ ลีลาภิเษกาล, ขจีณัฐ เชาวนปรีชา, จิรัฐ ขวนชม, ธนัญญ์ ศรีเนธิยาคิน, สฤณี ศรีโยธิน, พิมพ์มาดา วิชาศิลป์, และพรเพ็ญ ไตรพงษ์. (2567). การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 8(1), 401-417. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/266828>
- รัตติยา พรหมกลัป, พระเทพปริยัติเมธี, และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 13-28. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru/article/view/200146>
- รุ่งทิพา ทำน้ำ และอชิป จันทรสุรีย์. (2563). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. *วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม*, 19(2), 90-111. <https://culture.bsru.ac.th/%e0%b8%97%e0%b8%b5%e0%b8%97%e0%b8%b1%e0%b8%a8%e0%b8%99%e0%b9%8c-19-%e0%b8%89%e0%b8%9a%e0%b8%b1%e0%b8%9a-2/>
- สนธิญา สุวรรณราช, เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร, อนุรักษ์ อาทิตย์กวิน, พิรภาพ จันทรแสนตอ. (2566). การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานวิถีชีวิตชุมชน บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 17(1), 32-47. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtc/article/view/267014>
- เสาวรณีย์ เสาวเกลียว, ศรีปริยญา ฐูปกระจ่าง และเสาวภาคย์ กระจ่างยุทธ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 263-282. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/258107>
- สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี. (2566, 19 ธันวาคม). *แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ.2566 – 2570*. <https://www.uthaithani.go.th/knowledge/planUthai66-70final.pdf>

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566, 20 ธันวาคม). *แผนพัฒนาสถิติระดับจังหวัดอุทัยธานี (พ.ศ.2566 – 2570)*. <https://province.nso.go.th/uthai/images/plan-2566-2570.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564, 10 พฤศจิกายน). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570*. https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี. (2566, 9 กันยายน). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566 – 2570) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี*. <https://www.uthaipao.go.th/home/wp-content/uploads/2021/12/local-development-plan-2566-2570.pdf>
- Richards, G. (2011). Creativity and Tourism: The State of the Art. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1225-1253. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2011.07.008>
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23(8), 16-20. <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/creative-tourism>
- Tan. S. K., Kung, S. F., and Luh, D. B. (2013). A Model of creative example in creative tourism. *Annals of Tourism Research*, 41, 153-174. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.12.002>